

Oikeusministeriölle

OM lausuntopyyntö

Valtion oikeusaputoimistojen rakenneuudistus (Mietintöjä ja lausuntoja 25/2014)

OM 6/33/2014

OM 005:00/2013

Lausuntonaan Länsi-Uudenmaan oikeusaputoimisto esittää seuraavaa:

1. Kohta 5.1. Julkisen oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan eriyttäminen.

Pidämme eriyttämistä kannatettavana, riippumatta siitä, minkälaiseen malliin päädytään.

Esteellisyydet aiheuttavat edunvalvonnassa ongelmia päämiehille. Edunvalvonnassa on käynyt pahimmillaan niin, että hankolainen ruotsinkielinen edunvalvontaan hakeutuva päämies on joutunut kohtuuttoman matkan päässä kotipaikastaan olevan edunvalvontayksikön asiakkaaksi. Tilanne on päämiesten näkökulmasta täysin kohtuuton.

Oikeusapu aiheuttaa edunvalvonnalle runsaasti esteellisyyksiä. Esteellisyydestarkistukset vievät myös työaikaa oikeusavussa, kyselyitä tulee toimistossamme viikottain 20 – 25 kpl, yhteen kyselyyn kuluu aikaa n 10 minuuttia.

Katsomme myös, ettei edunvalvonnan alisteisuus suhteessa oikeusapuun ei tue tasa-arvoa eikä yhdenvertaisuutta.

Myös edunvalvonnan päämiehet aiheuttavat esteellisyystilanteita myös oikeusavussa.

Postiosoite
Itätuulentie 1
02100 Espoo

Käyntiosoite
Itätuulentie 1 4.krs
02100 Espoo

Puhelin

029 56 61820

Telefax

029 56 61829

Sähköposti

lansi-uusimaa.oikapu@oikeus.fi

Olemme sitä mieltä, että eriyttäminen korostaisi edunvalvonnan profiilia ja työn tärkeyttä ja samanarvoistaisi edunvalvontatyön suhteessa oikeusapuun, näitä näkökulmia pidämme tärkeinä

2. Kohta 5.2.1. Kahdeksan oikeusapupiirin muodostaminen.

Emme pidä kahdeksan piirin mallia tarkoituksenmukaisena. Hallinnossa tarvittaisiin enemmän henkilöitä kuin esim. kuuden piirin mallissa, malli aiheuttaisi täten lisäkustannuksia. Mikäli tähän malliin päädytään, tulisi edunvalvonta ja oikeusapu joka tapauksessa eriyttää.

3. Kohta 5.2.2 Kuuden oikeusapupiirin muodostaminen

Pidämme hyvänä ja toimivana kuuden piirin mallia, mm. koska kuten työryhmäkin on todennut piirien väliset kokoerot ovat tässä mallissa pienemmät kuin esim. kahdeksan piirin mallissa ja koska vaihtoehto on kustannusneutraali ja myös koska piirit vastaavat poliisin ja syyttäjien toimialuejakoa. Poliisipiirien mukainen malli hyödyttäisi edunvalvontaa, koska se noudattaa pääosin maistraattien jakoa.

Tässä mallissa oikeusapupiirien johtavat voisivat keskittyä pelkästään johtamiseen. Kaksoisrooli poistuisi, mitä pidämme hyvänä asiana. Hallinto yhtenäistyisi ja keskittyisi ja pelkästään johtamista tekevien johtajien olisi mahdollista panostaa yhteisten menettelytapojen ym. kehittämiseen.

Ajattelemme, että keskitetty hallinto olisi tehokasta, yhteistoiminnalle ja työsuojelulle saataisiin yhdenmukaiset kehykset ja toimintamallit.

Oikeusapu ja edunvalvonta tulisi tässäkin mallissa eriyttää, koska esteellisyydet ovat ongelma. Samalla edunvalvonta tasa-arvoistuisi oikeusavun kanssa samalle arvoviivalle.

4. Kohta 5.2.3 Kantamme koskien tehtäväkuvia eriytettäessä oikeusapu ja edunvalvonta.

Kannatamme hallinnon keskittämistä. Piirien johtajilla olisi resursseja keskittyä laajemmin johtamiseen ja kehittämiseen, Yhteisten linjausten ja toimintatapojen luominen helpottuisivat, johtajat eivät enää olisi sidoksissa ja riippuvaisia oman yksittäisen oikeusaputoimistonsa johtajan tehtäviin. Kaksi hallintosihteeriä kummaltakin osaamisalueelta per piiri vaikuttaisi riittävältä, he sijaistaisivat toisiaan.

Työryhmän esittämiin tehtäväkuviin ei ole lausuttavaa, Työryhmä on päätenyt hyväksyttäviin ajatuksiin.

Pidämme oikeusavun ja edunvalvonnan eriyttämistä tärkeänä, joten yhdistelmävirat eivät olisi mielestämme mahdollisia pienissäkään toimistoissa.

Oikeusapu- ja edunvalvontapiirin johtajan tehtäviä on mietitty työryhmässä, luettelon osalta ei kommentoitavaa.

5. Kohta 5.3 Yhdentoista oikeusaputoimiston muodostaminen.

Emme pidä yhdentoista toimiston mallia toimivana. Esteellisyystilanteet olisivat jatkuvana ongelmana, niiden ratkominen ja asiakkaiden ohjaili veisivät runsaasti henkilökunnan työaikaa, asiakkaita ei useimmiten voisi velvoittaa menemään toiseen oikeusaputoimistoon, Mikäli etäpalvelut asiakasvastaanotossa olisivat käytössä, joutuisi oikeusavustaja todennäköisesti kuitenkin

kulkemaan pitkiäkin matkoja toimeksiantoja kuten oikeudenkäyntejä, sopimusneuvotteluita, osituksia, perinnönjakoa hoitaessaan. Isossa osassa toimeksiantoja eivät etäyhteydet luultavimmin olisi mahdollisia.

6. Kohta 5.4 Keskusviraston perustaminen

Työryhmä on todennut, ettei se kannata tässä vaiheessa oikeusavun keskusviraston perustamisesta sen aiheuttamien kustannusten vuoksi. Peruste on sinällään hyväksyttävä.

Keskusvirastomallissa 29 tai 27 oikeusaputoimistoa olisi järkevä määrä. Keskusvirasto hoitaisi kaikki operatiiviset hallintotehtävät. Keskusvirasto voisi toimia oikeusministeriössä tai joka tapauksessa pääkaupunkiseudulla. Mahdollisena pidämme, että keskusvirasto hoitaisi myös kulluttajariitalautakunnan ja oikeudenkäyntiavustaja lautakunnan operatiiviset hallintotehtävät.

Tärkeätä olisi miettiä toimintatavat, joilla hallintoon kuuluvat asiat syötetään toimistoista virastolle, jotta oikeusavun ja edunvalvonnan hallinto myös tosiasiaassa siirtyisi keskusvirastolle.

Oikeusministeriön alaisen keskusviraston tehtäviä on työryhmä miettinyt, niiden osalta ei ole lausuttavaa.

Pidämme tärkeänä, että keskusvirasto olisi sopijapuolena ORK:n ja Palkeiden kanssa.

Pidämme keskusvirastomallin hyvinä puolina sen, että voimavaroja tulisi enemmän hallintoon ja käytäntöjen seuraamiseen sekä yhteisten

Postiosoite
Itätuulentie 1
02100 Espoo

Käyntiosoite
Itätuulentie 1 4.krs
02100 Espoo

Puhelin

029 56 61820

Telefax

029 56 61829

Sähköposti

lansi-uusimaa.oikapu@oikeus.fi

käytäntöjen luomiseen. Ohjaus ja valvonta olisi keskitetympää. Erinomaista olisi, jos keskusvirasto myös kehittäisi ja kouluttaisi henkilökuntaa.

Katsomme, että keskusvirasto voisi saada henkilöstönsä oikeusavusta, kuuden oikeusaputoimenjohtajan virat voisivat siirtyä sinne samoin kuin kahden hallintosihteerin per piiri eli yhteensä 18 htv:tä

Henkilökuntaa vapautuisi täten kuudesta piiristä ja kuuden piirin mallista 18 htv:tä, heidän palkkakulunsa siirtyisivät oikeusavusta keskusvirastolle.

Lisäksi tulisivat OM:stä mahdollisesti siirtyvät henkilöt.

Työryhmä on ajatellut henkilömääräksi 20, josta vajaa kolmannes voisi siirtyä oikeushallinto-osastolta. Tällä htv:llä oikeusavun resurssit lisäntyisivät muutamalla htv:llä.

Toimitilojen hankkiminen jäisi kustannukseksi sekä tilojen varustaminen ja normaalit toimistokulut.

Pidämme sellaista keskusvirastomallia varten otettavana, jossa piirirakenne poistuisi ja jossa olisi 27 riippumatonta oikeusaputoimistoa.

7. Kohta 5.5 Oikeusapuviraston perustaminen

Oikeusapuvirastomallissa virkojen on ajateltu olevan oikeusapuviraston virkoja ja virkanimitykset on ajateltu tehtävän oikeusapuvirastoon, tämä haittaisi monella tapaa virkamiesten pysyvyyttä viroissaan ja siten oikeudenhoitoa ja estäisi oikeusapuvirastoa olemasta ns. keskusvirasto, emme kannata tätä mallia.

Virkojen helpon ja yksinkertaisen siirtämisen toimistojen välillä näemme uhaksi, ihminen haluaa tietää, missä työpaikka sijaitsee, epävarmuus aiheuttaisi matalan kynnyksen toisiin tehtäviin siirtymiselle, mikä puolestaan haittaisi asioiden hoitoa ja kansalaisten oikeusturvaa ja aiheuttaisi kustannuksiakin.

Pidämme hyvänä sitä, että tässäkin mallissa hallinto olisi keskitettyä, linjaukset ja toimintamallit yhtenäisiä, ohjaus tehokkaampaa kuin monen piirin malleissa, työn tuottavuus saattaisi parantua, ja tuottavuuden paranemisen myötä syntyisi kustannussäästöjä.

Erinomaista olisi, jos yksityisten avustajien oikeusapupäätökset on mahdollista siirtää pois oikeusaputoimistoilta.

Postiosoite
Itätuulentie 1
02100 Espoo

Käyntiosoite
Itätuulentie 1 4.krs
02100 Espoo

Puhelin

029 56 61820

Telefax

029 56 61829

Sähköposti

lansi-uusimaa.oikapu@oikeus.fi

Oikeusaputoimistot tekisivät ehdotuksen talousarviokseen oikeusapuvirastolle, joka kävisi tulosneuvottelut oikeusministeriön kanssa.

Ehdoton vaatimus luonnollisesti on, että esteellisyysasiat on selvitetty ennen kuin rakenteita uudistetaan.

8. Kohta Parhaana pitämämme malli valtion oikeusaputoimistojen organisaatioksi

Pidämme kohdan 5.2.2 kuuden oikeusapupiirin mallia parhaana mallina.

Vaihtoehto ei aiheuttaisi kustannuksia. Hyvää olisi, ettei toimipaikkoja lakkautettaisi tai muutettaisi.

Hyvänä pidämme sitä, että piirin johtava voisi keskittyä johtamiseen, hallitukseen ja kehittämistehtäviin ja toimistot saisivat keskittyä substanssiinsa

Hyvänä pidämme myös sitä, että esteellisyys ei lisääntyisi sekä sitä että keskitetty hallinto olisi tehokasta ja mahdollistaisi menettelytapojen kehittämistä.

Kannatamme sitä, että piirissä yhteistoiminta ja työsuojelu tehostuisi ja yhtenäistyisi ja se olisi keskitettyä ja selkeätä.

YT- kokouksessamme 8.8.2014 keskusteltiin malleista, suurin osa osallistuneista piti erittäin tärkeänä sitä, että kuudessa piirissä johtaja olisi riittävän lähellä alaisiaan toimistoja, kosketuspintaa johtoon pidettiin tärkeänä.

Kannatusta sai myös :

Keskusvirasto/oikeusapuvirastomalli, joka tulisi järjestää sellaiseksi, ettei esteellisyyksiä synny. Oikeusaputoimistoja ja edunvalvontatoimistoja olisi 27 kpl , oikeusapu ja edunvalvonta olisi erotettu toisistaan, johtavat oikeusavustajat ja edunvalvojat toimisivat toimistonsa lähiesimiehenä. Oikeusapuvirasto laatisi budjettiesityksen jokaiselle toimistolle toimistoilta saatujen ehdotusten pohjalta.. Lähiesimiehet vastaisivat substanssitavoitteista ja niiden toteutumisesta ja toimistonsa käytännön organisoinnista, työjärjestyksessä määriteltäisiin vastuuhenkilö, joka huolehtisi hallintoon kuuluvien asioiden siirtämisestä oikeusapuvirastoon. Oikeusapuviraston rooli hallinnossa olisi aktiivinen. Koulutuksen järjestäminen voisi kuulua viraston tehtäviin.

Viraston nimi voisi olla oikeusapuvirasto, mutta sen rakenne vastaisi työryhmän esittämää keskusvirastomallia.

Kunnioittavasti

Länsi-Uudenmaan oikeusaputoimisto,
puolesta

Eeva-Maija Oikarinen
Johtava julkinen oikeusavustaja
Helsingin oikeusapupiirin oikeusaputoimen johtaja

Postiosoite
Itätuulentie 1
02100 Espoo

Käyntiosoite
Itätuulentie 1 4.krs
02100 Espoo

Puhelin

029 56 61820

Telefax

029 56 61829

Sähköposti

lansi-uusimaa.oikapu@oikeus.fi